

נר לשולחן שבת

פרשת כי תבוא

לע"נ הר"ר יואל שרגא
בן הגה"צ רבי שמואל דב ז"ל
ומרת שרה ב"ר משה יהושע ע"ה

סיפר הגה"צ ר' ישראל דוד ניונר: הכרתי לפני המלחמה, בן תורה מיוחד, למד בחשק, ידע ש"ס, הוא איבד את כל משפחתו בשואה. **כשפגשתי אותו אמרתי לו למה לנו אין קושיות ולך יש!** שאלתי: למדת חומש עם רש"י? אמר לי מעט, כדי לתרץ איזה רמב"ם... המשכתי: את התוכחה למדת? למה לא שאלת קושיות? ה' ירחם מה כתוב שם, למה לא שאלת אז? ושם כתוב: "ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" - זו גם קללה, והכל כתוב שם, אבל כולם בורחים מזה וקוראים בשקט את התוכחה. **אני עוד זוכר בעלי בתים** שבתוכחה היו מדברים, ואומרים לבעל קורא: תגמור מהר, מה אנחנו צריכים לשמוע את זה? והיו שהיו שוכרים אדם בכסף והוא היה בא לעלות לתוכחה, והיו מקומות שהיו משאירים לסוף וקוראים בלי ברכה ובלי עליה...

זוכר אני שרבינו, הגה"צ רבי גרשון ליבמן סיפר, במחנות היה עימו רב אחד מגדולי רבני פולין וסיפר שכשהיו חופרים בעבודת הפרך, היה אומר: "כולם להגיד ביחד 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה... ועבדת את אויבך'".

ועל כל חפירה היה אומר: "נו, כולם ביחד לומר 'תחת אשר... זו מצות עשה מן התורה... המבחן של עובד ה' זה להיות בשמחה. אדם עובד בעצלות או בכפיה אז הוא לא עובד את ה'".

(שיחות חיזוק ערב ר"ח נובהרדוק)

טוב לנו של מרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי היה מופלא עד לאין שיעור - פעם קיים רבי חיים עוזר בביתו ישיבה של ראשי ישיבות עם מנהל הג'וינט.

בתום הדיון פנה אליו מנהל הג'וינט ואמר: "עד עתה עסקנו בצורכי הכלל, אבל אני מאד רוצה להטיב עם כבודו באופן אישי, יאמר נא מה חסר לו ואמלא את מבוקשו". היו אלה ימי צרה ומחסור, וביתו של רבינו סבל ממחסור כבדים אחרים בעיר.

נהרו פניו של רבי חיים עוזר והשיב: "אכן זקוק אני לטובה אישית ואני מודה לך על נכונותך לעזור לי". שמח המנהל שרבינו הסכים להעזר בו, ושאל בשמחה: "במה המדובר?"

נענה רבי חיים עוזר ואמר: "יש לנו בביתנו אשה אלמנה, עוזרת בית, וכאן בוילנה אין להשיג נעלים המתאימות למידת רגליה, שמעתי שכבודו עומד לנסוע מכאן לקובנה, ושם יש מפעל לייצור נעלים, אודה לך מאד באם תוכל לגשת אל המפעל, ולרכוש שם נעלים עבור העוזרת שלנו..."

(שמושה של תורה)

שאל פעם הרב שך את רבי חיים עוזר עד היכן חיוב הכרת הטוב מצד המקבל את הטובה? השיבו: "הגבול הוא - שאת הטובה עצמה אינו צריך להחזיר לנותן..."

וני נכחת עבימי המלחמה החיית
את נפשי
בחצי תפוח?

ד' יוס'ל מה
פשר "המלחמה"
מנית' באמצע
השנה?

סיפר הגאון רבי מאיר הייזל: פעם נכנס מרן הרב שך להיכל הישיבה והתיישב באפיסת כוחות על ספסל ליד דלת הכניסה. חרדתי לשלומי ושאלתי מה ארע? ענה ואמר: "הכל ברוך ה' בסדר, אני בא עתה מגבעתיים, היתה שם הלוויה".

שאלתי: מי הנפטר? ענה שהכירו מעיירה בה למד בבחרותו. תמהתי: מדוע הלך ראש הישיבה רגלי, הן יכול היה לנסוע?!

נענה מרן ואמר: "אספר לך על הכרותי עמו ותבין. בימי מלחמת העולם הראשונה ישבתי ולמדתי, בגדי בלו ונעלי נשחקו, אצבעות רגלי בצבצו מהן, על האוכל יכולתי לוותר, אבל הקור היה ללא רחם, שכבתי על הספסל ורעדתי מהקור העז. באחד הלילות נכנס יהודי לבית המדרש, וראני מצטמרר. הביא לי מעיל ישן להתכסות בו, וכך יכולתי להרדם."

והיום היתה הלווייתו של אותו יהודי, הגיע לו שאלך רגלי לכבודו.

(לולי תורתך)

נהג מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי לנסוע אל אדם שהיה לו חלק בעלייתו לארץ ישראל בכל ערב ראש השנה ולאחל לו "שנה טובה".

וכן היה נוסע פעמים לפתח תקוה לבקר אצל זקן אחד. כשנשאל מדוע עושה זאת ולא חס על זמנו? השיב: "בצעירותי כשלמדתי בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותי אם הייתי נרדם, וחייב אני לו הכרת הטוב."

(אוצרות התורה)

ביכורים - הכרת הטוב: הכרת הטוב זה היסוד לכל האידישקייט! מן הקה"י **כתב האלשי"ך הקדוש:** מיסודות עבודת ה' כי האדם חייב להכיר טובה למי שעשה לו טובה. והקב"ה משפיע על האדם טובה, חיים, מזון, אור ועוד ועוד, וחייב האדם להכיר בטובתו של ה' ובה ניכר האדם. כי עדין הנפש יתבונן וידע מי נתן לו כל הטוב ויודה לה; ואילו מי שנפשו גסה לא יכיר ולא יודה בטובתו, לפיכך הפליגה התורה בחשיבות המצווה של הבאת ביכורים.

הגאון רבי חיים שמואלביץ, ראש ישיבת מיר, מסר לתלמידי ואברכי הישיבה "חבורה" מדי שבוע. בימי החנוכה, באמצע ה"חבורה" נכנסה הרבנית עם קערה מלאה בסופגניות והניחה אותה על השולחן.

עצר רבי חיים באמצע ההתלהבות, בתוך הקצות והנתיבות, ונטל לעצמו סופגניה. דרש רבי חיים מהשומעים שכל אחד יטול לעצמו סופגניה...

לאחר שאכלו שאל אותם: "האם הסופגניות טעימות לכם?" השיבו השומעים: "כן, כן".

פנה רבי חיים וקרא בקול גדול לעבר המטבח: "מרים, הסופגניות מאד טעימות, וכולם אומרים שהם מאד טובות!" ואז סובב את פניו לעבר הלומדים ואמר בשקט: "הכרת הטוב!"

והדברים נפלאים - רבי חיים המתמיד העצום עוצר באמצע הלימוד... המעשה היה בירושלים, מזמן הם כבר לא זוג צעיר, יחדיו הם עברו יבשות ותהפוכות, ועדיין חיוב הכרת הטוב נמצא גם בדברים הקטנים, כדבריו... ("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג ר"י)

השבוע יחול יום הזכרון לגאון רבי אליהו לאפיאן מגדולי המוסר, קדוש ומתמיד, מופלג במידות וחכמה. נפטר כ' אלול תש"ל

נאמר "כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה". (מדרש הגדול שמות א' ח) מהו הלבסוף הזה?

ביאר הגאון רבי אליהו לאפיאן: יש בזה ענין עמוק מאד, הדנה אמרו חז"ל "רשעים אפילו על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה". ותמוה, האם אינם יודעים את רעות עוונותיהם אפילו בעולם האמת, וכי אינם חפצים להכנס לגן עדן, שאין הנאה בעולם יותר מזהה?

אלא, אדם שהורגל לכפיות טובה תהפוך זו לתכונת נפשו, ולא יוכל להפרד ממנה אפילו בעולם האמת, ואף כשיראה את האמת מולו וירצה את הטובה הזו לא יוכל להודות בה, וזהו סופו של כפוי טובה, שיפסיד חלקו לעולם הבא. נורא למתבונן! (לב אליהו) **ולמעשה,** אסור לעשות טובה למי שהוא כפוי טובה!!! ובפ"א נאריך בענין זה.

בימי הברייתן הגרמני על לונדון עברו רבים מתושבי העיר לעיירות מסביב ללונדון מאימת ההפצצות. רבי אליהו לאפיאן עבר לגור בעיירה קטנה ושקטה בשם לטשוורט, במרחק ארבעים ק"מ מלונדון. יום יום נסע ברכבת ללונדון וחזר אחר הצהריים.

בשלהי חודש אלול היה מן הנמנע להגיד סליחות בלטשוורט באשמורת הבוקר, כמנהג ישראל, מכיון שהשכנים הגויים של בית הכנסת התנגדו בתוקף לרעש ולשאון התפילה בשעה כה מוקדמת, לכן הוחלט לומר סליחות ברכבת, בזמן הנסיעה.

היהודים התאספו בקרון אחד, ורבי אליהו עבר לפני התיבה. היה זה ביום הראשון לאמירת הסליחות, כשרבי אליהו הגיע לפסוק "אל תשליכנו מלפניך..." הזדעק מקירות ליבו בקול חוצב להבות אש, עד שהנוסעים בקרון השני נבהלו בחושבם שמא נפלה פצצה על הרכבת, והתחילו לדפוק בחזקה...

רבי אליהו חשב שהדפיקות באו לרמוז כי גם הם רוצים לשמוע את התפילה, וחזר שוב ושוב על התחינה והבקשה: "אל תשליכנו..." והרעים בקולו ביתר שאת.

המאורע הסתיים באופן דרמטי - אחד הנוסעים בקרון השני מרוב פחד משך בידיה הבלם לשעת חירום, והרכבת נעצרה... (מלך ביופיו ח"א)

כשהיה בלונדון, פנו השכנים למשטרה בטענה שמפעילים בשכונה רמקול בלילה... באו השוטרים לחפש את הרמקול ולא מצאו, היה זה גרונו של רבי אליהו, שהיה לו קול חזק מאד... ("נר לשולחן שבת" מפי הגאון רבי יעקב אדלשטיין)

כשהגיע לארץ ישראל היה הגאון רבי אליהו לאפיאן בן שבעים וחמש, נכנס למרן "חזון איש", ואמר שחמישים שנה הוא מסר שיעורים, וכעת ברצונו לשבת ללמוד במנוחה,

(מחשבתו היתה, שהוא יודע את סדרי מועד, נשים, נזיקין וכעת רצונו ללמוד עטור בטלית ותפילין את שאר הסדרים, ואכן מאז היה משגן סדרי זרעים, קדשים, טהרות).

אמר "חזון איש": "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו" זה בתנאי של "להגיד"... ואכן רבי אליהו מסר שיחות בכל מקום שביקשו זאת ממנו, עד שנתמנה למשגיח בכפר חסידים. (שם)

הגאון רבי יעקב אדלשטיין רצה לחזק את הלימוד ברמת השרון. כשהם סיימו בשיעור "הדף היומי" חצי ש"ס, עלה בדעתו להזמין את רבי אליהו לשבת, לדרוש בשבח עסק התורה.

התקשר רבי יעקב לישיבת "כפר חסידים". הרבנית מישקובסקי השיבה בחיוב, אך הוסיפה שכיון שרבי אליהו זקן וחלש ורואה בעין אחת בלבד, צריך שיבוא בחור ללוותו. כך עשו.

כשהגיע רבי אליהו ביום שישי, שאל את רבי יעקב: 'האם המקוה פתוח?' הלכו שניהם למקוה, בדרך רבי יעקב לא הצליח להשיג... כשנכנס, בעוד שרבי יעקב היה עסוק בפשיטת בגדיו, רבי אליהו כבר לבש את בגדיו אחר הטבילה...

בליל שבת שאל: "מתי מתחילה תפילת שחרית?" השיבוהו: "בשמונה". בשש בבוקר קם רבי אליהו, התעטף בטלית והתפלל, ואחר כך קידש ואכל, לחזק את כוחו, שיוכל לדרוש.

בשעה שמונה התייצב בבית הכנסת, ולא יכלו להכיר בו שהתפלל קודם לכן... (שם)

מה הקשר בין ביכורים - "כי תבוא", עמלק - "כי תצא" וסליחות - אלול?

דרש בעל "תרומת הדשן": כל מי שהוא ראשית צריך להקדימו למצוה כי הראשון הוא העיקר, בין לדבר מצוה, כפי שנאמר בביכורים - "ולקחת מראשית", ולכן מביאי הביכורים קורים את פרשת הביכורים בכי תבוא, דבר שאין בשאר המצוות, כי היא המצוה הראשונה. ולכן אנו מכבדים כל כך את מביאי הביכורים. **וכן בדבר עבירה, בעמלק** - "ראשית גוים עמלק", וראה לך, שנסמכה "פרשת עמלק" ל"כי תבוא", לביכורים.

ודע לך, אם מתחילים דבר כשורה ובהכשר אזי בהמשך הכל הולך כהוגן! ובשל סברות אלו אנו מכבדים בסליחות הראשונות את גדול העיר!

(לקט ישר, ועיין או"ח תקפ"א א')

סינגר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי בדרשתו שלפני אמירת הסליחות: "לא ככל הגויים בית ישראל, בנוהג שבעולם - כל אומה ואומה כשעומדים בפתח שנה חדשה מתגאים במאזן הישגיהם, יצרנו כך וכך כלי נשק, חשפנו סודות טבע, וכדומה.

לא כן ישראל קדושים, זוחלים ורועדים לפני הקב"ה, "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך", כל יהודי ניצב לפניו כעני בפתח אשר מפחד שמא בעל הבית יגרשנו בחרפה, לפיכך ה' תחינתנו "אל תשיבנו ריקם מלפניך".

(מלך ביופיו ח"א)

המרד הערבי הגדול

"לאחינו בני ירושלים:

כאשר ימי הסליחות השנה הם במצב של "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה", ואין לך יום שאין קללתו מרובה, נהרגים ונרצחים בכל מיני מיתות אכזריות... וסכנה גדולה מרחפת להסתובב באשמורת הבוקר, וכידוע מאמרים זכרונם לברכה "חמירא סכנתא מאיסורא".

נראה בעינינו הרבנים הגאונים חברי הבד"צ ומורי ההוראה להודיע לכל הקהל הקדוש - כי אנו מוזהרים על פי התורה הקדושה לשמור מאד על הנפש, אפילו רק במקום חשש פיקוח נפש - "לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך בעדיך", וכל אלה שדירתם רחוקה מבית הכנסת יקבעו זמן לאמירת הסליחות בשעה חמש בבוקר".

כעתירת המצפה לרחמי שמים, צבי פסח פרנק, אלול תרצ"ו ("הצבי ישראלי")

ותשובה

יש שנהגו מר"ח אלול ואילך, ששמש בית הכנסת הולך ומכריז אחרי מנחה "שובו בנים שובבים", והוא מנהג יפה. (ברכ"י תקפ"א י')

ובעיר צנעא, הרב והאב"ד היו עוברים בבתי הכנסת, ובידם אגרות תוכחות ודברי התעוררות לחודש אלול, וכל אחד קורא אותן בינו לבין עצמו, ושב מדרכו הרעה. ("כתר שם טוב" ח"ד)

ותפילה

כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י: הרב הגדול, החיד"א מופת הדור חרה אפו על הצועקים בסליחות בקולי קולות, והעיקר הוא לאומרים כהוגן בשפל קול, ולהבין מה שמוציא בפיו, ואין לצעוק צעקות כעומד ברחוב, והלא שמם הוא סליחות ולא צעקות.

ולי עבדו נראה שאפשר ללמד זכות על הצועקים, כי אחד הדברים הקורעים גזר דינו של אדם היא הצעקה, רק שיהיה בדחילו ורחימו ובהכנעה.

וכן כתב הרמב"ם שמדרכי התשובה שיהא השב צועק תמיד, אלא דצריך שיהיה בשקל הקודש ולא בדרך הוללות חלילה.

(מורה באצבע" רמ"ד, "מועד לכל חי")

וצדקה

טוב שיפריש את מעשרותיו בחודש אלול, כפי שמצינו שבזכות המעשר לא עלה הגורל בימי המן על אלול, וגם שהוא זמן מעשר בהמה, ומה גם שהוא סוף השנה, וגם יהיה לו כתרס בפני הפורענות ביום הדין, וכך יכתב בספר פרנסה וכלכלה.

ומה טוב לעשות כן בחודש הזה, ששבטו הוא זבולון, שהיה המחזיק ביד לומדי התורה. (מועד לכל חי)